

VIA IURIS V ROKU 2023

AKTIVITY, KTORÝM SME V ROKU 2023 VENOVALI NAJVIAC ÚSILIA.

Pred parlamentnými voľbami sme vytvorili **Návrhy pre silný právny štát**, ktoré sme poslali všetkým demokratickým politickým stranám, aby ich zohľadnili vo svojich volebných programoch. Tieto návrhy pokrývali 7 kľúčových oblastí, vrátane právneho štátu, slobody médií a transparentnosti výberových konaní. V septembri sme tieto návrhy hodnotili a porovnávali s volebnými programami politických strán.

Pokračovali sme v pomoci pre obyvateľov Podpoľanie, ktorám už viac ako 10 rokov zabezpečujeme právnu pomoc v spore s investorom, ktorý chce v okolí Detvy ťažiť zlato kyanidovým lúhovaním.

Pokračovali sme v našich aktivitách týkajúcich sa prokuratúry ako osobitného orgánu ochrany práva. **Diskutovali sme o nezávislosti prokuratúry** a prokurátorov, možnostiach vyvedenia zodpovednosti voči generálnemu prokurátorovi, a spôsobe používania niektorých jeho kompetencií, najmä v prípade § 363 Trestného poriadku.

Prevádzkovali sme **petičný web MojaPeticia.sk**, ktorý každý mesiac navštívilo viac ako 40-tisíc unikátnych užívateľov. V roku 2023 pribudlo 64 právne bezchybných podpisových akcií, ktoré svojimi podpismi podporilo celkom 171 700 ľudí.

Monitorovali sme **legislatívne procesy** pri prijímaní zákonov a upozorňovali na zneužívanie inštitútu skráteneho legislatívneho konania, ktoré sa v minulosti stalo bežnou praxou.

Zapojili sme sa do nestraničkej mobilizačnej kampane **"Chcem tu zostať"**, ktorej cieľom bolo motivovať mladých ľudí k účasti vo voľbách.

V spolupráci s advokátskymi kancelárkami sme **zabezpečili právnu pomoc** bežným jednotlivcom aj občianskym združeniam. Kauzy sa týkali najmä ochrany životného prostredia a účasti verejnosti na rozhodovaní o veciach verejného záujmu.

Analyzovali sme **etické pravidlá týkajúce sa slobody prejavu sudcov**. Zorganizovali sme konferenciu na tému slobody a zdŕzanlivosti v prejave sudcov, ktorá poskytla priestor na diskusiu zástupcov rôznych právnických profesií z Českej a Slovenskej republiky, pričom sa jej zúčastnili zástupcovia z Ústavného súdu SR, Súdnej rady SR, najvyšších súdov SR a ČR, ako aj iných súdov, akademikov a advokátov.

PRÁVNÝ

ŠTÁT

01

Témou roka 2023 boli parlamentné voľby. V roku 2023 sme sa v oblasti právneho štátu venovali predovšetkým trom kľúčovým témam:

Prokuratúra, sloboda prejavu sudcov a pravidlá legislatívneho procesu.

PARLAMENTNÉ VOĽBY

SLOBODA PREJAVU SUDCOV

LEGISLATÍVNY PROCES

AKTIVITY K PARLAMENTNÝM VOĽBÁM

V júni 2023 sme spolu s Nadáciou Zastavme korupciu predstavili Návrhy pre silný právny štát, ktoré sme poslali všetkým demokratickým politickým stranám, aby ich zohľadnili vo svojich volebných programoch. Tieto návrhy pokrývali 7 kľúčových oblastí, vrátane právneho štátu, slobody médií a transparentnosti výberových konaní. V septembri sme tieto návrhy hodnotili a porovnávali s volebnými

programami politických strán. K tomu sa pridali aj analýzy káuz nominantov politických strán, ktoré sa týkali korupcie a zneužívania právomocí verejných činiteľov v uplynulých volebných obdobiach. Rovnaké hodnotenie sme vykonali aj pre Programové vyhlásenie vlády Roberta Fica, ktoré sme spolu s Nadáciou Zastavme korupciu kritizovali za jeho nekonzistentnosť s konkrétnymi krokmi vlády.

PROKURATÚRA

V roku 2023 sme pokračovali v našich aktivitách týkajúcich sa prokuratúry ako osobitného orgánu ochrany práva. Diskutovali sme o nezávislosti prokuratúry a prokurátorov, možnostiach vyvedenia zodpovednosti voči generálnemu prokurátorovi, a spôsobe používania niektorých jeho kompetencií, najmä v prípade § 363 Trestného poriadku. Naďalej sme sa venovali analýze legislatívnej úpravy prokuratúr v rôznych krajinách Európy a zamerali sme sa na inštitucionálne usporiadanie, výber a možnosti odvolania generálneho prokurátora.

Koncom roka sme spolu s ďalšími organizáciami reagovali na novelu trestných zákonov, ktorá navrhovala zrušiť mal byť zrušený Úrad špeciálnej prokuratúry, zásadným trestné sadzby a premlčacie lehoty pri ekonomickej trestnej činnosti. Tieto návrhy sme ostro kritizovali a pripravili sme verejnú výzvu, ktorá získala viac než 38 000 podpisov. Zároveň sme pripravili list, v ktorom sme informovali predstaviteľov Európskej komisie a poslancov Európskeho parlamentu o tomto neakceptovateľnom postupe ako aj o ďalších krokoch vlády Roberta Fica v oblasti právneho štátu na Slovensku.

SLOBODA PREJAVU SUDCOV A SUDKÝŇ

Diskutovali sme o slobode prejavu sudcov a hraniciach tohto práva, najmä v kontexte verejných vyjadrení k politickým otázkam. V rámci tejto témy sme v máji zorganizovali diskusiu s profesorom Jimom Moliternom z Washington & Lee University School of Law, ktorý zdôraznil, že v prípade sudcov sa očakáva skôr zdržanlivosť vo verejnom vystupovaní na politické témy, s výnimkou ochrany právneho štátu.

Pokračovali sme tiež v analýze etických pravidiel týkajúcich sa slobody prejavu sudcov, pričom sme čerpali z rozhodnutí medzinárodných orgánov. V septembri sme zorganizovali konferenciu na tému slobody a zdržanlivosti v prejave sudcov, ktorá poskytla priestor na diskusiu zástupcov rôznych právnických profesií z Českej a Slovenskej republiky, pričom sa jej zúčastnili zástupcovia z Ústavného súdu SR, Súdnej rady SR, najvyšších súdov SR a ČR, ako aj iných súdov, akademikov a advokátov.

LEGISLATÍVNY PROCES

Dlhodobu sa venujeme téme legislatívneho procesu, najmä tomu, aby bol kvalitný, dostatočne dlhý a za účasti verejnosti. Sledovali sme legislatívne procesy a upozorňovali na zneužívanie inštitútu skráteného legislatívneho konania, ktoré sa v minulosti stalo bežnou praxou.

Tento trend bol v roku 2023 navyše doplnený o ďalšiu prax, kedy sa množstvo dôležitých zákonov prijímalo len na základe poslaneckých návrhov bez odbornej diskusie, ako napríklad novely stavebnej legislatívy. Skrátené legislatívne konanie sa využívalo aj tam, kde to nebolo potrebné.

Zároveň sme kritizovali zmenu Legislatívnych pravidiel vlády (LPV), ktorá by obmedzila verejnosť v pripomienkovaní zákonov a obmedzila spôsob predkladania hromadných pripomienok. Naša výzva proti tejto zmene nakoniec priniesla vrátenie LPV do pôvodného stavu.

HRANICE SLOBODY PREJAVU

V úvode roka sme sledovali implementáciu nových mediálnych zákonov, ktoré vstúpili do účinnosti a

nastavili nové pravidlá fungovania pre digitálnych tvorcov audiovizuálneho obsahu na internete, ako aj pre vydavateľov spravodajských webových portálov (online médiá). V súvislosti s novou mediálnou právnou úpravou sme analyzovali nové právne nástroje a najvýznamnejšie zmeny sme vysvetľovali a komunikovali verejnosti prostredníctvom mediálnych výstupov.

V septembri 2023 sme zorganizovali diskusiu na tému Voľby v dobe sociálnych sietí, v ktorej sme hľadali odpoveď na otázku, ako vplyvajú sociálne sieti na výsledky volieb a ako využívajú političky a politici online priestor v politickom boji. Výberom témy diskusie sme reagovali na aktuálnu spoločenskú situáciu spojenú s nadchádzajúcimi parlamentnými voľbami a vrcholiacou politickou kampaňou.

Na druhú odbornú diskusiu sme v novembri 2023 pozvali sudcu a člena súdnej rady Petra Šamka a advokáta Tomáša Kamenca, ktorí prezentovali svoj miestami odlišný pohľad na hranice slobody prejavu a právne nástroje postihujúce verbálne trestné činy predovšetkým z pohľadu trestného práva.

OBČIANSKA

SPOLOČNOSŤ

02

Nadálej sme sa venovali posilňovaniu občianskej spoločnosti, s dôrazom na podporu aktívnych občanov, transparentnosť a efektívnu participáciu na verejných záležitostiach. Pokračovali sme v prevádzke a rozvoji petičného portálu MojaPeticia.sk a posilnili aktivity Občianskej platformy pre demokraciu, čím sme vytvorili priestor pre nové iniciatívy a zapojenie sa občanov do dôležitých spoločenských tém.

PETÍCIE A J OBČIANSKA PLATFORMA PRE DEMOKRACIU

MOJAPETICIA.SK

Rok 2023 bol pre petičný web MojaPeticia.sk obdobím, kedy sme sa naďalej sústredili na poskytovanie kvalitnej technickej a kampaňovej podpory organizátorom petícií a podpisových akcií.

Počet schválených petícií oproti predošlému roku mierne klesol zo 73 na 64, avšak ostatné metriky, ako počet signatárov a návštevnosť webu, zaznamenali nárast. Web v roku 2023 navštívilo v priemere

40 667 unikátnych návštevníkov mesačne, pričom 171 700 signatárov sa zapojilo do rôznych podpisových akcií.

Petičný portál bol v tomto období významným nástrojom pre občianske organizácie a jednotlivcov, ktorí chceli, aby ich petície spĺňali všetky zákonom stanovené požiadavky, vrátane ochrany osobných údajov.

V roku 2023 sme kládli dôraz na zrýchlenie procesov schvaľovania podpisových akcií, poskytovali poradenstvo ohľadom nastavenia kampaňových

parametrov a po ukončení petícií sme organizátorom pomáhali aj pri ďalších krokoch potrebných pre dosiahnutie požadovanej zmeny.

Významné podpisové akcie v roku 2023:

- Zrušenie zmeny výšky registračného poplatku
- Ochráňme právny štát (VIA IURIS)
- Neberte nám 2 percentá (Liga proti rakovine)
- Petícia za udržanie konkurenčného prostredia na trhu mobilných služieb (Swan, a.s.)
- Podporný list prezidentke Zuzane Čaputovej
- Výzva na opätovné posúdenie Učebnice Občianskej náuky pre 6. ročník ZŠ

Rok 2023 na MojaPeticia.sk

- 171 700 signatárov
- 495 registrovaných užívateľov
- Priemerná návštevnosť webu: 40 667 unikátnych návštevníkov mesačne

OBČIANSKA PLATFORMA PRE DEMOKRACIU

Pokračovala aj činnosť Občianskej platformy pre demokraciu, ktorej cieľom bolo posilniť prepojenie medzi občianskymi organizáciami a podporiť demokratickú participáciu.

Do tímu pribudol nový koordinátor, Peter Čuroš, čím platforma získala kapacitu na širší okruh aktivít. Medzi najvýznamnejšie aktivity patrili Malé Human Forum v siedmich krajských mestách, kde sme pracovali na budovaní sietí a kapacít pre regionálne platformy a prepojenie lokálnych komúní.

Kampaň “Chcem tu zostať” bola kľúčovou iniciatívou v predvolebnom období. Platforma poskytla časť zdrojov z grantu NEF a personálne kapacity pre organizovanie offline koncertov po celom Slovensku. Kampaň dosiahla vysokú rozpoznateľnosť – 39 % v celkovej populácii a 43 % medzi ľuďmi do 30 rokov. Okrem toho sa podarilo osloviť 1 milión účtov na Instagrame a získať podporu významných firemných sponzorov, čo prispelo k získaniu cenných kontaktov a budovaniu reputácie pre budúce spolupráce.

Okrem toho sme pokračovali v spolupráci s Advokačným fórom Nadácie Otvorené spoločnosti v Prahe, zorganizovali Česko-Slovenskú advokačnú letnú školu a rozbehli konzultácie pre organizácie ako Platforma rodín detí so zdravotným znevýhodnením, Cesta von, Rada mládeže Slovenska a Vagus.

ŽIVOTNÉ

PROSTREDIE

03

Aj v roku 2023 sme sa venovali ochrane prírody, právnej pomoci pri enviromentálnych škodách a v advokačných aktivitách súvisiacich s legislatívnymi zmenami.

OCHRANA SLOVENSKÝCH RIEK

VIAC AKO 10 ROKOV POMOCI PODPOĽANCOM

VODNÉ DIELO SLATINKA

Vodné dielo Slatinka na rieke Slatina straší už 70 rokov. Vďaka úsiliu Združenia Slatinka sa však podarilo zatiaľ zabrániť jeho realizácii. V roku 2022 sme pomohli Združeniu Slatinka pripraviť podnet na prokuratúru pre nečinnosť stavebného úradu. V decembri 2022 stavebný úrad zastavil konanie, pričom rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť začiatkom roka 2023.

Po predčasných voľbách v septembri 2023 však minister životného prostredia Taraba opäť oživil myšlienku výstavby VD Slatinka s odôvodnením, že treba zabezpečiť dostatok vody pre JE Mochovce.

Príbeh miestnych obyvateľov sa tak stále nedočkal šťastného konca a táto unikátna oblasť európskeho významu s 2. stupňom ochrany je stále pod hrozbou zatopenia.

SPAĽOVŇA V OBCI JANÍK

V obci Janík plánuje seychelský investor zmeniť stavbu splyňovacej stanice biomasy na zariadenie, ktoré bude splyňovať až 70 % tzv. tuhého druhotného paliva, inak povedané odpadu, ktorý by sa navyše do Janíka dovážal zo zahraničia. Okresný úrad v Košiciach na rozdiel od svojho pôvodného názoru rozhodol, že tento projekt nebude posudzovaný v procese

posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA). Takáto spaľovňa by však bola významným rizikom pre zdravie ľudí i stav vody v danej lokalite. Momentálne je vec pred Krajským súdom v Košiciach a právnu pomoc zabezpečujeme pre obyvateľov, aktivistov i samosprávy, ktorí sa proti tejto stavbe búria.

ŤAŽBA ZLATA V DETVE

V súvislosti s plánovanou ťažbou zlata pomocou kyanidového lúhovania v Detve stále prebieha súdny spor o určenie dobývacieho priestoru, pričom investor sa stále sporí o právomoc v konaní. Hoci vyjadrenie OZ Podpolanie bolo s našou pomocou podané ešte v roku 2022 na Krajský súd v Banskej Bystrici, v kauze sa stále nič nové neudialo. Momentálne nie je žiadny posun, ale právnu pomoc poskytujeme v tejto kauze ľuďom z Podpolania už viac ako 10 rokov.

MVE ŽELIEZOVCE

Prevádzka malej vodnej elektrárne na rieke Hron spôsobila v roku 2017 vážne environmentálne škody, ktoré sme začali riešiť už v roku 2017. Po rokoch nečinnosti a tlaku v januári 2023 prokuratúra potvrdila, že došlo k environmentálnej škode. V novembri 2023 zvolal OÚ LV pracovné stretnutie k ďalšiemu postupu, za účasti prevádzkovateľa a oznamovateľov (Združenie

Slatinka a WWF Slovensko), na ktorom sme sa zúčastnili aj my. Prípád budeme naďalej pozorne sledovať a očakávame predstavenie nápravných opatrení.

ZNEČISTENIE RIEKY HRON

V roku 2021 došlo k úniku digestátu z bioplynovej stanice v Budči, ktorý spôsobil hromadný úhyn rýb v rieke Hron. Miestni rybári požiadali VIA IURIS o zabezpečenie právnej pomoci pri podaní žaloby za znečistenie. V roku 2023 zaslala advokátska kancelária prevádzkovateľovi predžalobnú výzvu a poskytla právnu pomoc v tejto závažnej environmentálnej kauze.

KLIMATICKÁ ZMENA

Pokračovali sme aj v spolupráci na novom klimatickom zákone. Prvé návrhy boli zverejnené na začiatku roku, no po politických zmenách sa diskusia zastavila. Spolu s partnermi sme tlačili na vládu, aby nezredukovala pôvodné ambície klimazákona.

Hoci sa klimatický zákon objavil v programovom vyhlásení vlády, v pláne legislatívnych úloh už nefiguruje. V téme klimatickej zmeny sú naďalej našimi najbližšími partnermi Klimatická koalícia a Priatelia Zeme - CEPA.

STAVEBNÉ ZÁKONY

V roku 2023 sme ostro kritizovali návrhy noviel stavebných zákonov, ktoré bez odbornej diskusie výrazne menili povoloňacie procesy a obmedzovali verejnú kontrolu výstavby. Ostro sme kritizovali spôsob prípravy legislatívy, ale aj jej samotný obsah.

Spísali sme hromadnú pripomienku a obrátili sa poslancov Národnej rady so žiadosťou, aby predložené návrhy zákonov neschválili. Zorganizovali sme verejné zhromaždenie s viac ako 20 environmentálnymi organizáciami a vďaka nášmu tlaku sa podarilo zablokovať najhoršie zmeny. Zvyšok sa nám však zastaviť nepodarilo.

Naše pripomienky a výhrady tak k procesu ako aj k samotnému obsahu noviel sme preto následne zaslali aj prezidentke SR so žiadosťou, aby schválené návrhy nepodpísala. Prezidentka sa vo vzťahu k časti týchto

návrhov, týkajúcich sa procesu EIA obrátila na ústavný súd. Témy týkajúce sa posudzovania vplyvov na životné prostredie a ich presun medzi rezorty zostali predmetom diskusií.

NÁŠ TÍM!

TÍM ĽUDÍ ODHODLANÝCH BOJOVAŤ
ZA SPRAVODLIVEJŠIE SLOVENSKO!

Katarína Batková
výkonná riaditeľka

Eva Kováčečová
advokátka,
spolupracujúca
s VIA IURIS

Ivana Figuli
právnička

Andrej Krajňák
právnik

Miroslava Majerová
právnička
do februára 2023

Zuzna Zummerová
právnička
apríl - október 2023

Viktória A. Sutórisová
právnička
od septembra 2023

Romana Szabóová
právnička
od októbra 2023

Peter Čuroš
právnik
od decembra 2023

Lucia Jakubíková
fundraising

Eva Vysoká
finančný a
projektový manažment

Zdenka Tesárová
úctovníctvo
a financie

Vladislava Hanusová
vedenie kancelárie
Banská Bystrica

Patrik Kimijan
PR a komunikácia

RADA VIA IURIS

Tomáš Kamenec
advokát Paul Q

Erik Láštík
pedagóg
UK v Bratislave

Andrej Majerník
advokát Majerník
& Miháliková

Dana Mareková
Klimatická
koalícia

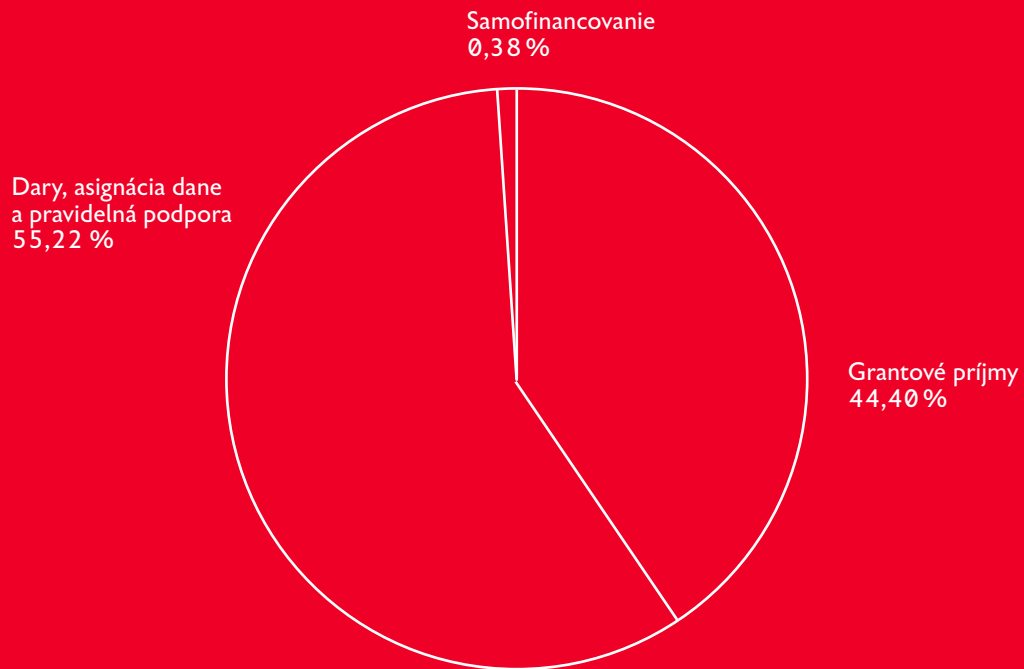
Ondrej Smolár
Soitron Group

FINANCOVANIE

PRÍJMY V ROKU 2023

Príjmy celkovo	378 987,07 €	100,00 %
Grantové príjmy	168 251,87 €	44,40 %
Individuáli darcovia	46 301,96 €	12,22 %
Individuálni a firemní donori	95 607,82 €	25,23 %
Asignácia 2 %	30 377,02 €	8,02 %
Kampaň "Chcem tu zostať"	30 000,00 €	7,92 %
Podnikateľská činnosť / kontrakty	1 433,98 €	0,38 %
Ostatné	7 014,42 €	1,85 %

PRÍJMY V ROKU 2023

V ROKU 2023

NÁS PODPORILO

948 DÁRKÝŇ

A DARCOV

Budeme tu, kým budete potrebovať.

Vaša podpora je pre nás neoceniteľná.

**ĎAKU
JEME!**

V ROKU 2023

SPOLUPRACOVALI

S NAMI

JEME!

V
ĎAKU

TIRÁŽ

VÝROČNÁ SPRÁVA 2023

Vydala v roku 2024 VIA IURIS

Fotografie: archív VIA IURIS

www.VIAIURIS.sk

